

*М. П. Грищенко,
к. е. н., доцент кафедри фінансів і кредиту,
Бердянський державний педагогічний університет*

ЕКОНОМІЧНО-ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ У КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНІЙ ГАЛУЗІ

У статті розглядаються питання створення обслуговуючих кооперативів у курортно-рекреаційній галузі з метою зменшення вартості послуг.

In the article the questions of creation of attendant cooperative stores are examined in resort — to recreational industry with the aim of reduction to the cost of services.

*Ключові слова: обслуговуючий кооператив, витрати, фінансовий механізм.
Key words: servise cooperative store, expences, financial mechanism.*

АКТУАЛЬНІСТЬ ПИТАННЯ

Україна є однією з небагатьох країн світу, яка має великі можливості для розвитку курортно-рекреаційної сфери. В останні роки відбуваються певні кроки в цьому напрямі. Починаючи з 2000 року, в Україні спостерігається прискорений розвиток індустрії відпочинку і туризму — збільшується кількість господарюючих суб'єктів, що займаються наданням санаторних і курортно-рекреаційних послуг, розвивається інфраструктура галузі, і тому подібне. Проте розвиток галузі значною мірою гальмується різким збільшенням вартості послуг, що надаються. Тому пошук шляхів зниження вартості послуг, що надаються підприємствами курортно-оздоровчої сфери в Україні є важливим і актуальним.

МЕТА РОБОТИ

Метою роботи є обґрунтування можливого зниження вартості послуг, що надаються підприємствами санаторної і курортно-рекреаційної сфери шляхом створення обслуговуючих кооперативів.

ЗМІСТ РОБОТИ

Однією з найбільш істотних проблем, що гальмують розвиток курортно-рекреаційної сфери, є висока вартість послуг. За останні роки вартість одного ліжко-дня зросла на 70—100 %. Значною мірою це зумовлено збільшенням вартості продуктів харчування і сільськогосподарської продукції, що купується санаторіями, будинками відпочинку, пансіонатами для організації харчування відпочиваючих.

У структурі собівартості 1 ліжко-дня вартість харчування складає 40—55%. Не дивлячись на збільшення інших статей витрат (заробітна плата персоналу, комунальні послуги), саме вартість харчування вирішальною мірою визначає величину сумарних витрат підприємств курортної сфери.

Існують різні підходи до вирішення цієї проблеми. Деякі науковці і практики бачать вирішення проблеми в створенні спеціалізованих торговельно-закупівельних підприємств типу "Курортторг", інші — в створенні курортно-рекреаційних кластерів, що об'єднують на принципах кооперації санаторно-курортні і торговельні підприємства, треті пропонують створення спеціалізованих структур кожним закладом курортно-рекреаційної сфери.

Не зменшуючи достоїнств кожного з підходів, слід зазначити один загальний істотний недолік. У кожному випадку діяльність торговельних структур зав'язана на от-

римання прибутку. А це в кінцевому випадку веде до збільшення вартості продукції, що поставляється ними.

Для того, щоб цього не відбувалося, існує можливість вирішення даної проблеми шляхом створення спеціалізованих торговельно-закупівельних підприємств, які функціонують на принципах обслуговуючого кооперативу.

Обслуговуючий кооператив — це специфічний вид підприємства, який орієнтований не на отримання прибутку, а на якнайповніше задоволення економічних потреб своїх членів, які одночасно є клієнтами і власниками свого підприємства. Такий кооператив (колективне підприємство, асоціація) створений підприємствами курортно-рекреаційної сфери займається постачанням продуктами харчування і сільськогосподарської продукції.

Мета створення кооперативу — поліпшення забезпечення підприємств курортно-рекреаційної сфери продуктами харчування і сільськогосподарською продукцією за цінами підприємств переробної галузі і безпосередніх виробників сільськогосподарської продукції. Таким чином, з ланцюжка, що пов'язує виробників продуктів харчування і підприємства курортної сфери, усуваються посередники і перекупники. Завдяки цьому досягається значне зниження рівня цін на більшість продуктів харчування і сільськогосподарських продуктів.

Обслуговуючі кооперативи — справа не нова. Перші обслуговуючі кооперативи були створені в Західній Європі і США в кінці 19 століття. У багатьох країнах з розвинутою ринковою економікою значного поширення набули сервісні, постачальницькі, заготівельно-збутові, багатофункціональні кооперативи.

Як господарюючий суб'єкт будь-яке кооперативне підприємство, що діє на ринку та конкурує з іншими суб'єктами господарської діяльності, є, по суті, комерційною структурою. Проте обслуговуючі кооперативи принципово відрізняються від решти видів підприємництва.

Ці відмінності закладені в меті діяльності кооперативу, у стосунках між кооперативним підприємством і його власниками, у системі управління та механізмі розподілу вигод (прибутку або чистої економії). Крім того, обслуговуючі кооперативи націлені на своїй діяльності на обслуговування, як правило, тільки своїх членів. Але в той самий час обслуговуючі кооперативи можуть надавати послуги іншим особам, які не є учасниками кооперативу, і отримувати від цієї діяльності доходи. У той самий час, якщо створюється організація для надання послуг іншим особам, які не є її учасниками, то така діяльність не вважається кооперативною, а класифікується як колективне підприємництво.

Відповідно до класичних принципів кооперації господарська діяльність обслуговуючих кооперативів повинна спрямовуватися не на отримання прибутку, а на задоволення потреб своїх членів, що вимагає відповідного вдосконалення використовуваних виробничих потужностей і системи маркетингової інфраструктури кооперативу.

Доходи обслуговуючого кооперативу, отримані ним за результатами діяльності в кінці року, підлягають розподілу між його членами. На практиці ці кошти розподіляються між учасниками пропорційно до їхньої участі в господарській діяльності як кооперативні виплати у вигляді знижок до ціни постачання чи послуг кооперативу або надбавок до реалізаційних цін на продукцію, а також пасивних доходів членів і відрахувань до цільових фондів кооперативу.

Як наслідок, прибуток (остаточний результат) обслуговуючого кооперативу, який отримується ним у кінці року, завжди дорівнюватиме нулю. Для того, щоб отримати цей заздалегідь визначений результат, закупівельні ціни на продукцію і ціни продажу на засоби виробництва, техніку й послуги мають дорівнювати собівартості, зафіксованій кооперативом у процесі свого функціонування протягом року. Отже, головна мета діяльності будь-якого виду обслуговуючих кооперативів ніколи не націлена на отримання прибутку, а полягає в збільшенні доходів (зменшенні витрат) своїх членів шляхом надання їм послуг за собівартістю. Ця особливість є основною відмінною рисою кооперативного (обслуговуючого) підприємства від підприємницької організації, для якої головна мета — одержання прибутку для її власників.

Обслуговуючі кооперативи (далі — кооперативи) створюються та функціонують на основі Закону України "Про кооперацію" від 10 липня 2003 року № 1087-IV.

Загальні умови створення кооперативу:

- кооператив створюється його засновниками на добровільних засадах;
- засновниками кооперативу можуть бути громадяни України та юридичні особи, зареєстровані в Україні;
- рішення про створення кооперативу приймається його установчими зборами;
- кількість членів кооперативу не може бути меншою ніж три особи.

Для забезпечення створення кооперативу необхідно здійснити комплекс заходів на регіональному рівні:

- розробити регіональну програму розвитку кооперативу;
- відпрацювати економічний механізм діяльності кооперативу з врахуванням місцевих умов;
- залучити місцеві вищі і середні спеціальні навчальні заклади до наукових консультацій і кадрового забезпечення;
- надавати допомогу кооперативу в питаннях матеріального забезпечення.

Вирішення відносно видів послуг, які надаватимуться кооперативом його учасникам, повинно бути прийняте з врахуванням фінансових можливостей кожного з його членів.

Якщо приймається позитивне рішення про доцільність створення кооперативу, то створюється організаційний комітет, на який покладаються наступні функції:

- вирішення питань пов'язаних з членством, внесення капіталу і підписання торговельних контрактів з членами кооперативу;
- розробка і прийняття Статуту і вибори керівних органів;
- реєстрація об'єднання як формальної юридичної організації;
- організація перших зборів створеного об'єднання.

Організаційний комітет пропонує потенційним учасникам підписати угоду про створення кооперативу. Така угода є згодою стати членом кооперативу, вести через нього операції, вкласти в нього капітал в певному розмірі, що є підтвердженням серйозності намірів.

Вищим органом управління кооперативом є загальні збори. Збори затверджують Статут, засновницькі і робочі документи, вносять доповнення і зміни до них. До компетенції загальних зборів відноситься також вибори керівних органів кооперативу і контроль за їх діяльністю, а також формування стратегії і бюджету кооперативу.

Всі рішення приймаються членами асоціації кооперативу в процесі засудження і ставляться на голосування. При цьому всі дійсні члени мають право лише одного голосу, що позбавляє переваги одних над іншими.

Державна реєстрація кооперативу здійснюється у порядку, передбаченому для державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, і проводиться відповідно до вимог Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців" від 15 травня 2003 року.

Кооператив вважається створеним і набуває прав юридичної особи з дня його державної реєстрації. Для того, щоб зареєструвати кооператив, слід виконати низку послідовних етапів.

Перший етап — погодження з реєстраційним органом найменування кооперативу. Найменування повинно відповідати вимогам наказу Держкомпідприємництва України № 65 від 09.06.2004 року, а саме — відображати його організаційно-правову форму й не бути тотожним найменуванню іншої юридичної особи.

Другий етап — проведення установчих зборів ОК, на які виносяться такі питання:

- 1) про створення ОК та затвердження його Статуту;
- 2) вибори засновників та голови кооперативу;
- 3) призначення відповідального за державну реєстрацію кооперативу;
- 4) Визначення та затвердження юридичної адреси кооперативу.

Третій етап — відвідання нотаріуса для засвідчення підписів засновників у статуті (у двох примірниках) та засвідчення копії протоколу установчих зборів.

Четвертий етап — для проведення державної реєстрації уповноважений зборами засновник повинен особисто подати державному реєстратору такі документи:

- реєстраційну картку на проведення державної реєстрації;
- копію рішення про створення кооперативу (копію протоколу установчих зборів, завірену нотаріально);
- два примірники Статуту кооперативу (підписи засновників мають бути нотаріально посвідчені);
- документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору для проведення державної реєстрації кооперативу (копія банківської квитанції або копія платіжного доручення з відміткою банку).

Особа, яка реєструє кооператив, обов'язково повинна при собі мати паспорт та ідентифікаційний номер. Протягом трьох робочих днів з дня надходження документів державний реєстратор повинен видати свідоцтво про державну реєстрацію кооперативу та один примірник оригіналу Статуту з відміткою державного реєстратора про проведення державної реєстрації кооперативу.

П'ятий етап — у нотаріуса засвідчити 2 копії Статуту (які необхідні для відкриття розрахункового рахунку та при постановці на облік в державну податкову інспекцію) та засвідчити 8 копій свідоцтв про державну реєстрацію (для статуправління, отримання дозволу на виготовлення печатки, постановки на облік у соцфонди, відкриття р/р та ДПП).

Шостий етап — реєстрація кооперативу в обласному управлінні статистики, для чого необхідно мати:

- заяву встановленого зразка (береться в управлінні статистики);
- оригінал Статуту;
- свідоцтво про державну реєстрацію та його нотаріально засвідчену копію;
- ксерокопії паспортів та довідок про присвоєння ідентифікаційних номерів засновників;
- квитанцію про сплату реєстраційного збору.

Сьомий етап — реєстрація кооперативу в Державній податковій інспекції та різних фондах.

У Державній податковій інспекції свого району необхідно уточнити, які необхідно подавати документи. Це, як правило:

- заява встановленого зразка 1-ОПП у двох примірниках;
- оригінал Статуту та нотаріально засвідчена копія;
- свідоцтво про державну реєстрацію та його нотаріально засвідчена копія;
- копія статистичної довідки, засвідчена нотаріально.

но або органом, який її видав;

— протокол установчих зборів, де буде вказано, хто голова кооперативу. Якщо призначений бухгалтер — копія наказу про його призначення;

— ксерокопії паспортів (4 сторінки) та ідентифікаційних номерів засновників.

До Пенсійного фонду подаються заява встановленого зразка, нотаріально засвідчена копія свідоцтва про державну реєстрацію та копія довідки органу держстатистики, засвідчена нотаріально або органом, який її видав.

До Центру зайнятості подаються заява встановленого зразка, нотаріально засвідчена копія свідоцтва про державну реєстрацію та копія довідки органу держстатистики, засвідчена нотаріально або органом, який її видав. Деякі центри зайнятості вимагають копію Статуту.

До Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності необхідно подати заяву встановленого зразка, нотаріально засвідчену копію свідоцтва про державну реєстрацію та копію довідки органу держстатистики, засвідчену нотаріально або органом, який її видав.

До Фонду страхування від нещасних випадків подаються заява встановленого зразка, нотаріально засвідчена копія свідоцтва про державну реєстрацію та копія довідки органу держстатистики, засвідчена нотаріально або органом, який її видав.

Восьмий етап — отримання дозволу на виготовлення печатки, для чого до органів дозвільної системи необхідно подати:

- заяву встановленого зразка;
- ескіз печатки;
- оригінал свідоцтва про реєстрацію та його нотаріально завірнену копію;
- копію довідки органів статистики, завірнену нотаріально або органом, що його видав;
- квитанцію про сплату, рахунок видається на місці.

Як правило, виготовлення печатки можна замовити безпосередньо в дозвільній системі.

Дев'ятий етап — відкриття банківського рахунку, для чого необхідно підготувати та подати:

- заяву про відкриття поточного розрахункового рахунку встановленого зразка;
- картку зі зразками підписів голови кооперативу та головного бухгалтера, якщо він є, завірнені нотаріально;
- нотаріально завірнену копію свідоцтва про державну реєстрацію;
- копію довідки органу держстатистики, завірнену нотаріально або органом, що її видав;
- копію Статуту (нотаріально посвідчену);
- засвідчену податковим органом копію довідки про взяття на облік;
- довідку про реєстрацію в Пенсійному фонді;
- ксерокопії паспортів та ідентифікаційних номерів засновників;

— копію протоколу установчих зборів.

Десятий етап — початок практичної діяльності кооперативу та вирішення основних проблемних питань. ОК, незалежно від його типу, сфери та напрямів господарської діяльності, зможе бути успішним та самодостатнім при вирішенні трьох груп основних проблемних питань: організаційних, кадрових, матеріальних.

Важливою складовою успішної діяльності кооперативу є його соціальний капітал, тобто дійова ініціативна команда (ядро) з членів кооперативу, яка зможе генерувати та впроваджувати в життя навіть найнереальніші на перший погляд проекти.

Кадрові питання. За виконання вирішень загальних зборів відповідає правління кооперативу. До його складу входять голова і секретар, у разі потреби правління може вибрати заступника голови.

Правління вирішує найбільш важливі питання господарської діяльності. Очолює правління голова кооперативу. Він здійснює керівництво кооперативом, реалізує політику, яка визначена загальними зборами і правлінням.

У зв'язку з тим, що голова і члени правління є керівниками різних санаторно-курортних підприємств, вони не можуть постійно займатися справами кооперативу. Тому для його успішного функціонування правління наймає на роботу виконавчого директора, укладає з ним кон-

тракт. Після цього він виконуватиме функції, визначені правлінням, і нести відповідальність і звітуватиме перед ним.

Набір персоналу слід почати з посади бухгалтера. Бухгалтер грає винятково важливу роль. Його головне завдання полягає в тому, аби вести запис всіх операцій і надавати повну і правдиву інформацію відносно фінансового і майнового стану підприємства. При цьому необхідно враховувати те, що кооперативу притаманні певні особливості, зумовлені специфікою економічних механізмів і неприбутковим характером його діяльності.

Матеріальні питання. Найбільшою проблемою розвитку ОК вважають відсутність достатніх фінансових та матеріально-технічних ресурсів. Але це не так. Без вирішення організаційних та кадрових питань ніякі кошти не принесуть бажаного результату, гірше того — вони будуть загублені через невдале адміністрування. І, навпаки, успішне вирішення перелічених головних питань обов'язково сприятиме подоланню всіх перешкод на шляху формування та розвитку кооперативу, в тому числі й вирішенні фінансових проблем та проблем формування матеріально-технічної бази.

Ці джерела формування матеріально-технічної бази ОК та механізми їх залучення, як правило, залежать від типу ОК, цільової групи підприємств рекреаційної галузі, які виявили бажання об'єднатися, напрямів та видів майбутньої діяльності.

Основними джерелами формування майна кооперативу є:

- вступні внески членів кооперативу;
- паї та додаткові паї членів кооперативу;
- паї та додаткові паї асоційованих членів кооперативу;
- цільові внески членів кооперативу;
- фінансові позички, кредити;
- товарні кредити;
- майно, добровільно передане кооперативу його членами;
- кошти, що надходять від провадження господарської діяльності;
- кошти, що надходять від створених кооперативом підприємств, установ, організацій;
- грошові та майнові пожертвування, благодійні внески, гранти, безоплатна технічна допомога юридичних і фізичних осіб, у тому числі іноземних;
- фінансова допомога;
- лізинг;
- оренда основних засобів;
- ресурси сільськогосподарських підприємств;
- ресурси споживчої кооперації;
- інші надходження, не заборонені законом.

Основним та найреальнішим джерелом формування майна кооперативу є пайові внески. Вони можуть сплачуватися майном, майновими правами та/або грошми.

Майно, що вноситься членами або асоційованими членами кооперативу в рахунок їхнього паю чи додаткового паю, вноситься ними на підставі акта приймання-передачі майна після державної реєстрації Кооперативу. Акт повинен містити опис майна, що вноситься, його грошову оцінку, дату внесення майна до Кооперативу, підпис члена кооперативу, що вносить таке майно, підпис голови кооперативу та печатку кооперативу. Акт укладається в двох оригінальних примірниках, з яких один записується в члена кооперативу, що вносить вклад майном, а другий зберігається у кооперативі. Внески, що вносяться в рахунок паїв у грошовій чи негрошовій формі, реєструються в бухгалтерських реєстрах кооперативу в день їх отримання кооперативом. Внески до кооперативу у вигляді нематеріальних цінностей вважатимуться внесеними на дату, що встановлюється загальними зборами членів кооперативу.

Дохід кооперативу формується з надходжень від господарської діяльності після покриття матеріальних і притриманих до них витрат та витрат на оплату праці найманих працівників.

Дохід обслуговуючого витрачається на:

- сплату податків і зборів (обов'язкових платежів) до відповідних бюджетів;
- погашення кредитів;
- покриття збитків;

- проведення відрахувань до фондів кооперативу;
- кооперативні виплати;
- виплати на паї.

Кооперативні виплати — це частина доходу кооперативу, що розподіляється за результатами фінансового року між членами кооперативу пропорційно їх участі в господарській діяльності кооперативу та/або відповідно до обсягів робіт, послуг, коштів, одержаних кооперативом у вигляді надбавок до цін під час реалізації продукції та внаслідок зниження цін у разі придбання товарів у постачальницьких кооперативах та з урахуванням трудової та іншої участі членів кооперативу в його діяльності. Порядок визначення та розподілу кооперативних виплат встановлюється рішенням загальних зборів кооперативу.

Виплати на паї — це виплати частини доходу кооперативу на паї члена та асоційованого члена кооперативу. Розмір виплат на паї встановлюється рішенням загальних зборів членів кооперативу після відрахувань обов'язкових коштів на формування й поповнення його фондів.

Виплати можуть здійснюватися в грошовій формі, товарами, цінними паперами, а також у формі збільшення паю та в інших формах, передбачених статутом кооперативу. Статутом кооперативу може бути передбачено різний відсоток часток доходу на паї для членів і асоційованих членів кооперативу. Як правило, виплати на паї асоційованих членів кооперативу встановлюються в більшому розмірі.

Для забезпечення статутної діяльності кооперативу у порядку, передбаченому його статутом, формує пайовий, резервний, неподільний, спеціальний та інші фонди. Основними фондами обслуговуючого кооперативу є:

1) пайовий фонд, який формується за рахунок паїв (у тому числі додаткових) членів та асоційованих членів кооперативу. Розміри пайових внесків до кооперативу встановлюються в рівних частинах і/або пропорційно очікуваній участі члена кооперативу в його господарській діяльності;

2) неподільний фонд створюється в обов'язковому порядку й формується за рахунок вступних внесків та відрахувань від доходу кооперативу. Пайові внески членів кооперативу до цього фонду не включаються. Неподільний фонд не може бути розподілений між членами кооперативу, крім випадків, передбачених законом. Порядок формування, розміри відрахувань до неподільного фонду частини доходу визначається Статутом кооперативу або Правилами внутрішньої господарської діяльності кооперативу;

3) резервний фонд створюється за рахунок відрахувань від доходу кооперативу, перерозподілу неподільного фонду, пожертвувань, безповоротної фінансової допомоги та за рахунок інших незаборонених законом надходжень для покриття можливих втрат (збитків) кооперативу.

4) спеціальний фонд створюється за рахунок цільових внесків членів кооперативу та інших, передбачених законом, надходжень для забезпечення його статутної діяльності й використовується за рішенням органів управління кооперативу. Спеціальний фонд, як правило, створюється для реалізації окремих програм (проектів) кооперативу й на інші цілі не використовується.

Пай кожного члена кооперативу формується за рахунок разового внеску або часток протягом певного періоду. Пай може вноситися майновими внесками, які оцінюються й обліковуються в грошовій формі.

Розмір паю члена кооперативу залежить від фактичного його внеску до пайового фонду. Паї, у тому числі резервний й спеціальний фондів, є персоналізованими й у сумі визначають загальну частку кожного члена кооперативу в майні кооперативу.

У разі виходу або виключення з кооперативу фізична чи юридична особа має право на одержання своєї загальної частки натурою, грошима або (за бажанням) цінними паперами відповідно до їх вартості на момент виходу. Строк та інші умови одержання членом кооперативу своєї загальної частки встановлюються статутом кооперативу, при цьому, за чинним законодавством, строк одержання зазначеної частки не може перевищувати двох років, а відлік його розпочинається з 1 січня року, що настає з моменту виходу або виключення з кооперативу. Право влас-

ності членів кооперативу — фізичних осіб на свою загальну частку є спадковим, тобто успадковується.

Члени кооперативу відповідають за зобов'язаннями кооперативу в межах внесеного ними паю, якщо інше не передбачено статутом кооперативу.

У разі ліквідації кооперативу майно, що залишилося після задоволення всіх вимог кредиторів кооперативу, здійснення виплат членам кооперативу паїв та виплат на паї, кооперативних виплат, оплати праці, розрахунків з кооперативним об'єднанням, членом якого він є, розподіляється між членами кооперативу у порядку, визначеному статутом.

Майно неподільного фонду не підлягає поділу між його членами й передається за рішенням ліквідаційної комісії іншій (іншим) кооперативній організації (кооперативним організаціям). При цьому в рішенні повинні бути визначені напрями використання зазначеного майна.

Кооператив може реорганізовуватися в підприємства інших форм господарювання за рішенням загальних зборів (засновників) у порядку, визначеному статутом. З моменту реорганізації кооператив припиняє свою діяльність.

Кооператив ліквідується за рішенням загальних зборів членів кооперативу або за рішенням суду або арбітражного суду.

Ліквідацію кооперативу здійснює ліквідаційна комісія, призначена органом, що прийняв рішення про його ліквідацію.

Ліквідаційна комісія публікує в одному з офіційних (загальнодержавному, регіональному) друкованих засобів масової інформації інформацію про ліквідацію кооперативу із зазначенням строку подачі заяв кредиторамі своїх претензій.

Ліквідаційна комісія проводить належну підготовчу та організаційну роботу, складає ліквідаційний баланс та подає його органу, який прийняв рішення про ліквідацію кооперативу.

Майно кооперативу, що залишилося після розрахунків з бюджетом, банками та іншими кредиторами, розподіляється між членами кооперативу пропорційно вартості їх паю.

Ліквідація вважається завершеною, а кооператив таким, що припинив свою діяльність, з моменту внесення органом державної реєстрації запису про його ліквідацію до державного реєстру.

Створення кооперативу — це тривалий процес. Нарощування діяльності кооперативу і дотримання принципів кооперації відбувається одночасно. Необхідно зважено і досить швидко реалізувати перші етапи даного процесу, аби засновники могли відчутти переваги об'єднання установ санаторно-курортної сфери в кооператив.

ВИВОДИ

Одним з найбільш пріоритетних напрямів економіки України є сфера оздоровлення і туризму. Останніми роками розвиток даної галузі гальмується через високу вартість послуг, що надаються підприємствами санаторно-і курортно-рекреаційної сфер. Вартість послуг, значною мірою визначається високою вартістю продуктів харчування. Одним з можливих шляхів зниження витрат, пов'язаних із закупівлею продуктів харчування, є створення обслуговуючих кооперативів, діяльність яких може не лише забезпечити зниження вартості послуг, що надаються підприємствами санаторно-і курортно-рекреаційної сфер, але і забезпечити їм отримання додаткового прибутку.

Література:

1. Гончаренко В.В. Кредитна кооперація. Форма економічної самопомоги сільського і міського населення у світі та в Україні (теорія, методологія, практика) / В.В. Гончаренко. — К.: Глобус, 1998. — 330 с.
2. Інґелсбі Д. Як створити кооператив / Д. Інґелсбі, Д. Гофф. — К.: ВОКА, 1994. — 95 с.
3. Emelianoff Ivan V. Economic theory of cooperation / Ivan V. Emelianoff / Economic structure of cooperative organizations. — Washington: D.C., 1948. — Reprinted by the Center for cooperatives. — University of California, 1995. — 271 p.

Стаття надійшла до редакції 17.06.2012 р.